

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА
ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ КИМЁ-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

Кимё фанлари номзоди, доц. Канглиев Ш.Т.
Ассистент Маназаров Б.Д.

КАСБ ТАЪЛИМИ ЙЎНАЛИШИ БАКАЛАВРЛАРИНИНГ

«КАСБИЙ ПЕДАГОГИКА» ФАНИДАН

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИ ЎТИШ БЎЙИЧА

УСЛУБИЙ КЎРСАТМА

Тошкент – 2013 й.

Вазирликнинг 9.04.1999 даги №113 буйруғи билан Олий таълим классификаторига янгилик киритилди – барча олий ўқув юртларига ўз соҳалари бўйича педагогик йўналишда кадрлар тайёрлаш имконияти берилди. Бу эса, энг аввало, ҳар бир олий ўқув юрти олдига тегишли соҳалар бўйича фаолият кўрсатаётган академик лицей ва касб-хунар коллежлари учун педагог кадрлар тайёрлаб бериш вазифасини қўйди.

Ўзбекистон Республикаси хунар-техника таълими концепцияси билим юртларининг ходимлари олдига тайёрланадиган малакали ишчи кадрлар илмий дунёқарашни, меҳнатга ижодий муносабатни таркиб топтириш, уларда юксак меҳнат интизоми ва маданиятини, жамоа олдидаги бурч ҳис туйғуларини тарбиялаш вазифасини қўяди. Бу вазифани бажариш ишлаб чиқаришда янги техника ва технологиядан фойдалана оладиган юқори малакали ишчиларни ва ишчиларни етиштириш демакдир.

Мазкур вазифани муваффақиятли ҳал қилишда ўқитувчиларнинг фан ва техника соҳасидаги ютуқларидан мутассил фойдалана билишлари, ўқув жараёнига илғор педагогик ва ишлаб чиқариш таълими тажрибаларини татбиқ эта олишлари катта аҳамиятга эга.

Ушбу қўлланма касбий таълим йўналишлари учун ўқитувчи кадрлар тайёрлашда “Касбий педагогика” фани бўйича уларнинг ўқитиш ва тарбиялашнинг шакллари, таълимнинг методикаси ва воситаларини, уни ташкил этиш йўллари аниқ белгилаб олишларида ёрдам беради деган умиддамиз.

Тузувчилар:

ТКТИ “Касб таълими” кафедраси мудири,
доц. Канглиев Ш.Т.
Ассистент Маназаров Б.Д

Такризчилар:

Мардонов Ш. Ўзбекистон педагогика
фанлари илмий – тадқиқот институти
етакчи илмий ходими, п.ф.д., проф.

т.ф.н. Хабибуллаев Р.А

Ушбу услубий кўрсатма Тошкент кимё-технология институтининг
Илмий-услубий кенгаши, 2013 йил _____ №_____-сонли қарорига
асосан нашрга тавсия этилган.

МУНДАРИЖА

1	Мавзу	Касб таълимида ўқитиш воситалари ва уларнинг қўлланиши.	5
2	Мавзу	Ўқув жараёнидаги ўқитиш воситаларидан фойдаланиш.	10
3	Мавзу	Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологиялардан фойдаланиш.	15
4	Мавзу	Билимларнинг кўникма ва малакага айланиш жараёни.	22
5	Мавзу	Талабаларда умуммеҳнат ва касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш жараёнида таълим воситаларидан фойдаланиш технологияси.	26
6	Мавзу	Касбий таълим ўқитувчиларини тайёрлашнинг янги педагогик технологияларини ишлаб чиқиш ва уларни ўқув-тарбиявий жараёнга тадбиқ этиш муаммолари.	31
7	Мавзу	Касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш технологиясининг илмий-педагогик асослари.	39
8	Мавзу	Педагогик жамоа – таълим муассасини бошқарашнинг объекти сифатида.	47
9	Мавзу	Касб таълими педагог кадрларини тайёрлаш ва улар малакасини ошириш.	53
Адабиётлар рўйхати			61

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАВЗУЛАРИ
2-КУРС

№	Фаннинг бўлим ва мавзуси, амалий машғулот мазмуни	Режа бўйича ажратилган соатлар
1	Касб таълимида ўқитиш воситалари ва уларнинг қўлланиши.	4
2	Ўқув жараёнидаги ўқитиш воситаларидан фойдаланиш.	4
3	Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологиялардан фойдаланиш.	4
4	Билимларнинг кўникма ва малакага айланиш жараёни.	4
5	Талабаларда умуммеҳнат ва касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш жараёнида таълим воситаларидан фойдаланиш технологияси.	4
6	Касбий таълим ўқитувчиларини тайёрлашнинг янги педагогик технологияларини ишлаб чиқиш ва уларни ўқув-тарбиявий жараёнга тадбиқ этиш муаммолари.	6
7	Касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш технологиясининг илмий-педагогик асослари.	4
8	Педагогик жамоа – таълим муассасини бошқарашнинг объекти сифатида.	4
9	Касб таълими педагог кадрларини тайёрлаш ва улар малакасини ошириш.	4
Жами		38

1-мавзу. Касб таълимида ўқитиш воситалари ва уларнинг қўлланилиши.

мавзусидаги 1-амалий машғулотни ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

- Педагогика профессионального образования. Под ред. В.А.Сластенина.-Москва. «Академия», 2004 г.
2. Профессиональная педагогика. Учебник для студентов. – М.: Педагогика, 2002.
  3. Е.Н.Пронина, В.В.Лукашевич. «Психология и педагогика». Учебник для студентов ВУЗов.-М.: «Элит», 2004 г.
  4. Фарберман.Б.Л. Прогрессивные педагогические технологии.- Т.: “Фан”, 1999.
  5. Фарберман Б.Л, Мусина Р.Г, Жумабоева Ф.А. Олий ўқув юртларида ўқитишнинг замонавий усуллари. - Т.: 2002.
  6. www.isttu.irk.ru.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулотни олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Касб таълимида ўқитиш воситалари ва уларнинг қўлланилиши бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Ўқитиш воситалари дидактиканинг категорияси сифатида 2. Ҳозирги замон ўқув воситаларининг тавсифномаси. 3. Ўқитиш воситалари ва уларни турлари
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари

<ol style="list-style-type: none"> 1. Мавзуни мустақил ўрганиш учун асос яратиш; 2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш; 3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш; 4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; 2. Ўқитиш воситалари дидактиканинг категорияси сифати бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади; 3. Ҳозирги замон ўқув воситаларининг бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади; 4. Ўқитиш воситалари ва уларни турлари бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади.
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Кластер” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова) 2. Касб таълимида ўқитиш воситалари ва уларнинг қўлланилиши. мавзуси (Ўқитиш воситалари) сўзига 	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар Кластер тузадилар.

	<p>“Кластер” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>4. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7. Натижаларни текширади, гуруҳларга топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини назорат қилиш мақсадида тест-синов саволлари орқали савол жавоб ўтқзади, уларни баҳолайди..</p>	<p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p>
	<p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Ёзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Ўқитиш воситаларига нималар киради?
2. Ҳозирги замон ўқув воситаларига мисоллар келтиринг?
3. Табиий ва моддий объектларга нималар киради?
4. Экран ва экран товушлик ўқитиш воситалари ҳақида фикр билдиринг?
5. Ахборот технологияларига таъриф беринг?
6. Масофавий ўқитиш – бу нима?

Кластер усули

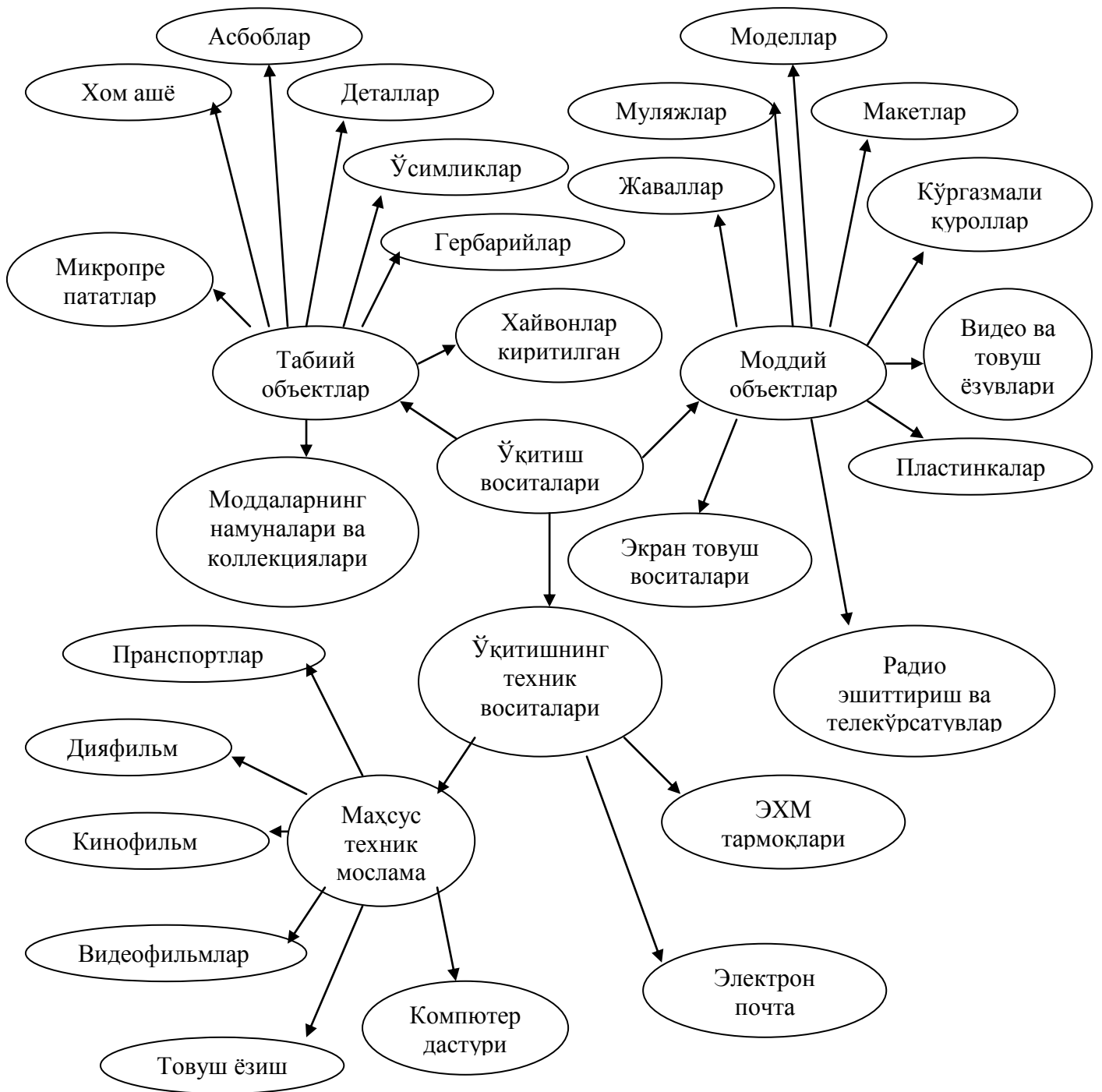
Кластер – инглича сўз бўлиб, ғунча, боғлам маъносини англатади. Ахборотларни кластерларга ажратиш у кўп вариантли фикрлашни, ўрганилаётган тушунчалар ўртасида алоқа ўрнатиш малакаларини ривожлантиради, бирор мавзу бўйича таълим олувчиларни эркин ва очикдан-очик фикрлашига ёрдам беради. Кластерларга ажратишни дарсинг даъват, англаш ва мулоҳаза қилиш босқичларидаги фикрлашни рағбатлантириш учун қўллаш мумкин. Асосан, у янги фикрларни уйғотиш ва муайян мавзу бўйича янги фикр юритишга чорлайди. Кластер тузиш кетма-кетлиги қуйидагича:

- Синф ёзув тахтаси ўртасига катта қоғоз варағига асосий сўз ёки гапни ёзинг;

- Сизни фикрингизча бу мавзуга тегишли бўлган сўзлар ёки гапларни ёзинг (“ақлий хумуж”) ўтказинг;

- Тушунча ва ғоялар тўғрисидаги ўзаро боғланишини ўрнатинг;

- Эсланган вариантларингизнинг ҳаммасини ёзинг;

2-мавзу. Ўқув жараёнидаги ўқитиш воситаларидан фойдаланиш.

мавзусидаги 2-амалий машғулоти ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

Педагогика профессионального образования. Под ред. В.А.Сластенина.-Москва. «Академия», 2004 г.

2. Профессиональная педагогика. Учебник для студентов. – М.: Педагогика, 2002.

3. Е.Н.Пронина, В.В.Лукашевич. «Психология и педагогика». Учебник для студентов ВУЗов.-М.: «Элит», 2004 г.

4. Фарберман.Б.Л. Прогрессивные педагогические технологии.- Т.: “Фан”, 1999.

5. Фарберман Б.Л, Мусина Р.Г, Жумабоева Ф.А. Олий ўқув юртларида ўқитишнинг замонавий усуллари. - Т.: 2002.

6. www.isttu.irk.ru.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Ўқув жараёнидаги ўқитиш воситаларидан фойдаланиш бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Ўқитиш воситаларининг ривожланиш истиқболлари 2. Ўқув жараёнига янги ахборот технологияларини киритиш
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб,

<p>яратиш;</p> <p>2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>тайёргарлик кўради;</p> <p>2. Ўқитиш воситаларининг ривожланиш истиқболлари бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади;</p> <p>3. Ўқув жараёнига янги ахборот технологияларини киритиш бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Синквейн”, “БББ” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

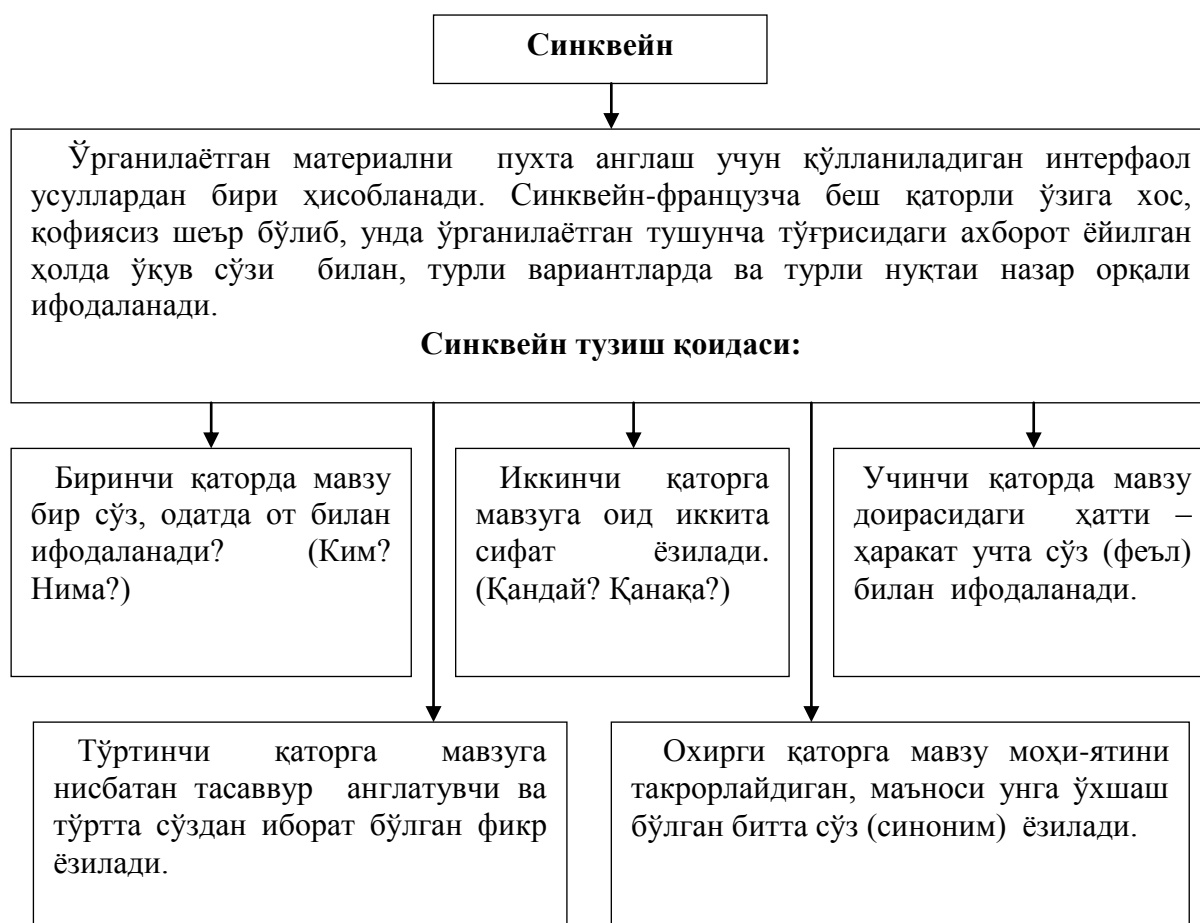
Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова) 2. Ўқув жараёнидаги ўқитиш воситаларидан фойдаланиш мавзуси (Нашриёт, телекоммуникация, макет, ахборот, восита, компьютер, роботехника) сўзиларга “Синквейи”	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар Синквейи тузадилар.

	<p>тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Натижалар такдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>4. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топширик берилади</p> <p>5. Ўқув жараёнига янги ахборот технологияларини киритиш мавзуси бўйича “БББ” тузиш таклиф этилади. (3-илова)</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7.Натижаларни текширади, топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини баҳолайди.</p>	<p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар БББ тузадилар.</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p> <p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p> <p>Ёзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Қачондан бошлаб ўқитиш воситалари ишлатиляпти?
2. Телеконференция – бу нима?
3. Виртуал стенд нима ва унга мисол келтиринг?
4. Ахборот технологияларининг ривожланиши ҳақида фикр билдиринг?

Синквейн тузиш-мураккаб ғоя, сезги ва ҳиссиётларни бир нечагина сўзлар билан ифодалаш учун муҳим бўлган малакадир. Синквейн тузиш жараёни мавзуни пухтароқ англашга ёрдам бериш билан бирга, таълим олувчиларнинг фикрлаш қобилиятини юқори даражада ривожлантиради.

Бу усул ҳам инсон фикрлаш қобилиятини ривожлантиришда муҳим рол ўйнайди. Улар норасмий фикр ва қиёфаларни қайд қилиш ҳар томонлама кўриб чиқилмагунча хотирада сақлаб туриш ва уларни янада аниқроқ ифодалашга имкон беради.

Биламан, билишни хоҳлайман, билиб олдим.

Ҳар қандай мавзуни ўтишдан аввал дафтар варағининг бир бети устун шаклида тенг учга бўлинади. Биринчи устун тепасига “Биламан”, иккинчи устунга “Билишни истайман” ва учинчи устунга “Билдим” деб ёзиб қўйилади. Талаба биринчи ўрганилаётган мавзу бўйича ўзига маълум бўлган информацияни ёзади. У муҳокама этилгандан сўнг гуруҳ бўлиб иккинчи устун тўлдирилади. Унга талабалар билишни истаган муаммолар ёзилади. Агар талабалар қийналса, ўқитувчи кўмаклашади.

Янги мавзу ўқитувчи томонидан ўтилади. Бунда мавзу қисқа тушунтирилиб, материални мустақил ўқишга тавсия этилиши, сурилган маъруза ёки маъруза ва тажриба шаклида ўтилиши, тажриба кўрсатилиб тушунтирилиши мумкин. Янги мавзу ўрганилгандан сўнг учунчи устун тўлдирилиши талаб этилади. Натижа гуруҳда муҳокама этилади.

№	Мавзу саволи	Биламан	Билишни хохлайман	Билиб олдим
1	Ахборот технологияси нима ?			
2	Ҳозирги замон ахборот технологияларининг асосини қандай техника ютуғи ташкил этади ?			
3	Ахборот технологиялари таълим жараёнида муҳим ўрин тутиб, қандай вазифаларни ҳал этишга ёрдам беради ?			
4	Таълим тизими нуқтаи назаридан ахборот технологияларининг жорий этилиши билан бирга юзага келадиган қандай муаммолар муҳимдир.			

3-мавзу. Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологияларидан фойдаланиш.

мавзусидаги 3-амалий машғулоти ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологияларидан фойдаланиш бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Касб педагогикасида инновацион технологиялар 2. Ўқитиш технологиялари мажмуавий интерактив тизим сифатида
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб,

<p>яратиш;</p> <p>2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>тайёргарлик кўради;</p> <p>2. Касб педагогикасида инновацион технологиялар Касб педагогикасида инновацион технологиялар бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади;</p> <p>3. Ўқитиш технологиялари мажмуавий интерактив тизим сифати бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади.</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “ФСМУ”, “Синквейн” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова) 2. Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологияларидан фойдаланиш мавзуси Инновацион технологияларга “ФСМУ” тузиш таклиф этилади. (2-илова)	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар ФСМУ тузадилар ва жадвални тўлдирадилар. Тинглайдилар ва топши-

	<p>3. Касб таълимини ташкил этишда инновацион технологияларидан фойдаланиш. Билимларнинг кўникма ва малакага айланиш жараёни мавзусига доир “Инновация” сўзига Синквейн тузишни таклиф этади. (3-илова)</p> <p>4. Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>5. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7. Натижаларни текширади, гуруҳларга топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини назорат қилиш мақсадида тест-синов саволлари орқали савол жавоб ўтқзади, уларни баҳолайди.</p>	<p>рикни бажарадилар</p> <p>Синквейн тузадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Яқуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p> <p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p> <p>Ёзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Таълимда «инновацион жараёнлар» термини нимани англатади?
2. Инновацион фаолиятни шакллантириш шартларини изоҳлаб беринг?
3. Педагогик технологияга таъриф беринг?
4. Педагогик технологиянинг таснифларини асослаб беринг?

5. Муаммоли ўқитишнинг моҳияти нимада?
6. Сиз технологияларнинг қайси турларини биласиз?

2-илова

ФСМУ ТЕХНОЛОГИЯСИ

ТРЕНИНГ ХАҚИДА ТУШУНЧА.

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда, баҳс - мунозаралар ўтказиш ёки ўқув - семинари якунида (тингловчиларнинг ўқув-семинари ҳақидаги фикрларини билиш мақсадида), ёки ўқув режаси асосида бирон бўлим ўрганиб бўлингач қўлланиши мумкин, чунки бу технология тингловчиларни ўз фикрини ҳимоя қилишга, эркин фиклаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда баҳслашишга, шу билан каторда ўқитувчи талабаларни, ўқув жараёнида эгаллаган билимларини таҳлил этишга, қай даражада эгаллаганликларини баҳолашга ҳамда тингловчиларни баҳслашиш маданиятига ўргади.

МАҚСАД.

Ушбу технология тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

ЎТКАЗИЛИШ ТАРТИБИ:

1. Ҳар бир тингловчига ФСМУ технологиясининг 4 босқичи ёзилган қоғозлар тарқатилади.

- Ф-фикрингизни баён этинг
- С-фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг
- М-кўрсатган сабабингизни исботловчи мисол келтиринг
- У-фикрингизни умумлаштиринг

2. Тингловчилар билан баҳс мавзусини ёки муаммони белгилаб олинг.

3. Кичик гуруҳларга бўлинг ва уларга ФСМУ технологиясининг 4 босқичи ёзилган катта форматдаги қоғозларни тарқатинг.

4. Кичик гуруҳларга ҳар бирлари ёзган қоғозлардаги фикр ва далилларини катта форматдаги умумлаштирган ҳолда 4 та босқич бўйича ёзишларини таклиф этинг.

5. Кичик гуруҳлардан ёзган фикрларини ўқиб ҳимоя қилишларини сўранг.

Тренер - ўқитувчи томонидан муаммо бўйича фикрлар умумлаштирилади

ФИКР	- Инновацион технологиялар таълим-тарбия жараёнининг бир тизимга солинган илмий-назарий ва методик асосланган янги шакл, усул ва воситаларнинг мажмуидир. .
САБАБ	- Янги мазмун, шакл, усул ва восита уйғунлигида мақсад, вазифа, фаолият ва педагогик натижа яхлитлиги таъминланади ҳамда ва ўқув мақсадларига эришиш кафолатланадиган ўқув жараёни лойиҳалаштирилади ва амалга оширилади..
МИСОЛ	- Инновацион технологиялар асосида бахс мунозара дарслари, ақлий хужум ўйинларидан кенг қўлламли билим, тажриба ва мустақиллика асосланган ҳолда машғулотлар ташкил этилади..
УМУМЛАШТИРИШ	- Олий ўқув юртларида инновацион технологияларни қўллаш талабаларнинг билим фаолиятини фаоллаштириш, ўқув машғулотлари самарадарлигини, ўқитувчиларнинг касбий тайёргарлиги, ўқитишда масофавий таълим ва компютер саводхонлигини ортиришга замин тайёрлайди.

Синквейн

Ўрганилаётган материални пухта англаш учун қўлланиладиган интерфаол усуллардан бири ҳисобланади. Синквейн-французча беш қаторли ўзига хос, қофиясиз шеър бўлиб, унда ўрганилаётган тушунча тўғрисидаги ахборот ёйилган ҳолда ўқув сўзи билан, турли вариантларда ва турли нуқтаи назар орқали ифодаланади.

Синквейн тузиш қоидаси:

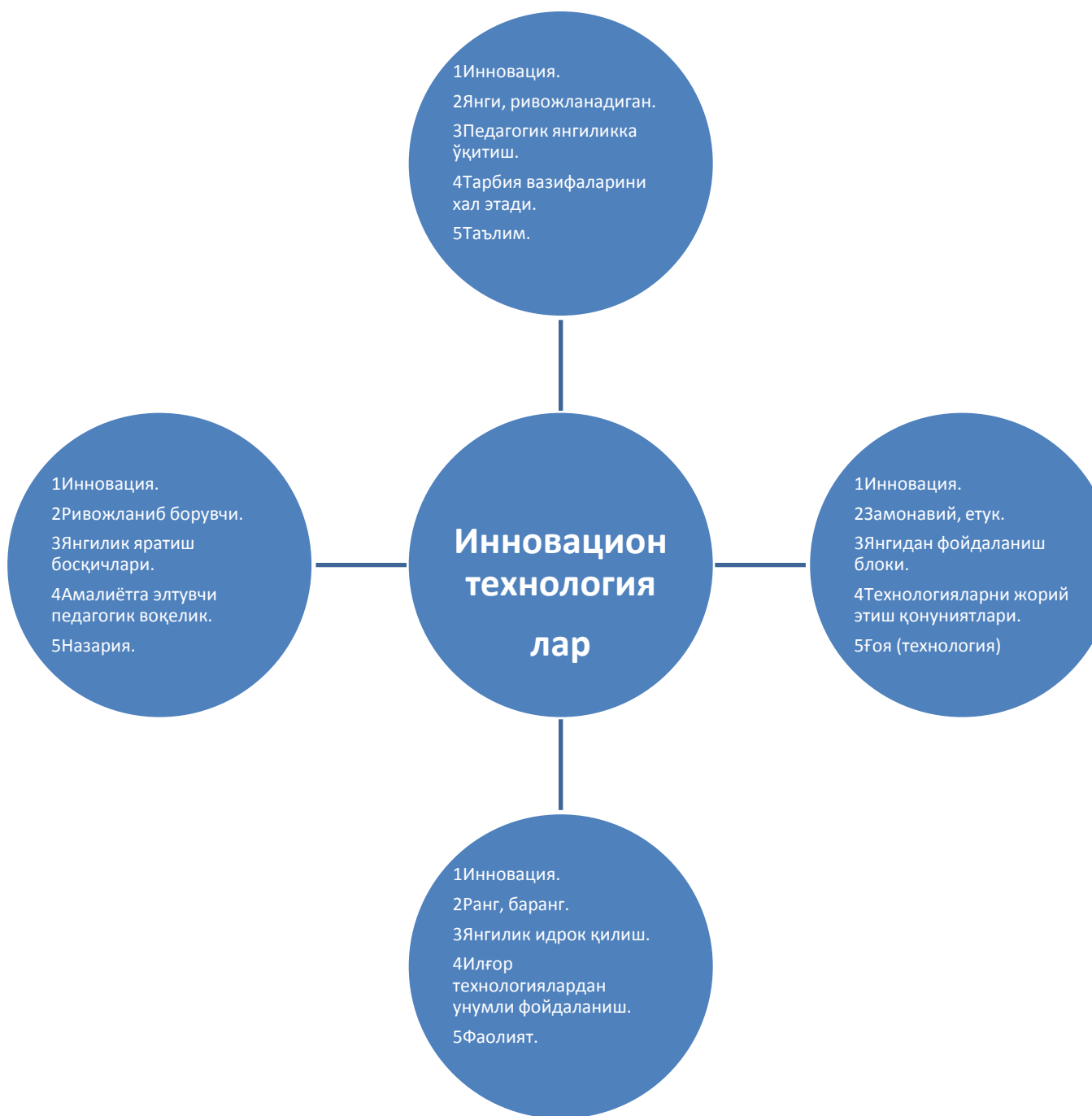
Биринчи қаторда мавзу бир сўз, одатда от билан ифодаланади? (Ким? Нима?)

Иккинчи қаторга мавзуга оид иккита сифат ёзилади. (Қандай? Қанақа?)

Учинчи қаторда мавзу доирасидаги ҳатти – ҳаракат учта сўз (феъл) билан ифодаланади.

Тўртинчи қаторга мавзуга нисбатан тасаввур англаувчи ва тўртта сўздан иборат бўлган фикр ёзилади.

Охирги қаторга мавзу моҳи-ятини такрорлайдиган, маъноси унга ўхшаш бўлган битта сўз (синоним) ёзилади.

4-мавзу. Билимларнинг кўникма ва малакага айланиш жараёни.

мавзусидаги 4-амалий машғулоти ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси кўйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Билимларнинг кўникма ва малакага айланиш жараёни бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Семинар дарсларини ташкил этишда интерактив методлар 2.Педагогик амалиётда инновацион технологияларни қўллаш
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзуни мустақил ўрганиш учун асос яратиш;	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради;
2. Мавзу бўйича	2. Семинар дарсларини ташкил этишда

<p>эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>интерактив методларни қўллаш бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>3. Педагогик амалиётда инновацион технологияларни қўллаш бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади.</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “БББ” , “Тушунчалар таҳлили” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	<p>1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова)</p> <p>2. Семинар дарсларини ташкил этишда интерактив методлар “БББ” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Педагогик амалиётда инновацион технологияларни қўллаш мавзусига доир “Тушунчалар таҳлили” методини</p>	<p>Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради</p> <p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>БББ тузадилар ва жадвални тўлдирадилар.</p> <p>“Тушунчалар таҳлили” методини тузадилар.</p>

	<p>тузишни таклиф этади. (3-илова)</p> <p>4. Натижалар такдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>5. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топширик берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7. Натижаларни текширади топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини қўйилган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини баҳолайди.</p>	<p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p>
	<p>2. Мустақил ишлаш учун топширик беради.</p>	<p>Ёзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Интерфаол методга мисол келтиринг?
2. Замонавий ўқитиш технологияларининг аҳамиятини тушунтиринг?
3. Нима учун педагогик технология лойиҳаланади, мисоллар асосида асослаб беринг?
4. “Блиц-ўйин” методи бўйича мисол келтиринг?

2-илова

Биламан, билишни хоҳлайман, билиб олдим.

Ҳар қандай мавзунини ўтишдан аввал дафтар варағининг бир бети устун шаклида тенг учга бўлинади. Биринчи устун тепасига “Биламан”, иккинчи устунга “Билишни истайман” ва учинчи устунга “Билдим” деб ёзиб

қўйилади. Талаба биринчи ўрганилаётган мавзу бўйича ўзига маълум бўлган информацияни ёзади. У муҳокама этилгандан сўнг гуруҳ бўлиб иккинчи устун тўлдирилади. Унга талабалар билишни истаган муаммолар ёзилади. Агар талабалар қийналса, ўқитувчи кўмаклашади.

Янги мавзу ўқитувчи томонидан ўтилади. Бунда мавзу қисқа тушунтирилиб, материални мустақил ўқишга тавсия этилиши, сурилган маъруза ёки маъруза ва тажриба шаклида ўтилиши, тажриба кўрсатилиб тушунтирилиши мумкин. Янги мавзу ўрганилгандан сўнг учунчи устун тўлдирилиши талаб этилади. Натижа гуруҳда муҳокама этилади.

Биламан	Билишни хоҳлайман	Билиб олдим

3-илова

“Тушунчалар таҳлили” методини

Жадвал кўринишида бир томонига мавзуга тегишли тушунчалар келтирилган тарқатма материал талабаларга берилади ва улардан ушбу тушунчаларни изоҳини ёзишлари сўралади.

Қуйида келтирилган таянч ибораларни изоҳланг.

№	Таянч сўзлар	Таърифи, изоҳи
1	Инновация	
2	Янгилик	
3	Янгилик киртиш	
4	Педагогик инновация	
5	Хусусий янгилик	
6	Мураккаб ва прогрессив янгилик	
7	Маҳаллий янгилик	
8	Субъектни янгилик	
9	Интерфаол методлар	
10	Педагогик технология	
11	Ўқув жараёнидаги педагогик технология	
12	Иқтисодий тарбиянинг мақсади бош	

**5-мавзу. Талабаларда умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда
малакаларни ривожлантириш жараёнида таълим воситаларидан
фойдаланиш технологияси.**

**мавзусидаги
5-амалий машғулоти
ўтказиш учун услубий ишланма
(ажратилган соат – 4 соат)**

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.
6. [www. bilimdon. uz.](http://www.bilimdon.uz) - Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг асосий веб сайти.
7. [www. dl.uz.](http://www.dl.uz) - Масофавий таълим тизимига бағишланган веб сайт.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Талабаларда умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш жараёнида таълим воситаларидан фойдаланиш бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда малакалар. Малакаларни шакллантириш жараёни. 2. Педагогик маҳорат ва унинг таркибий қисмлари. 3. Педагогик маҳоратга эришиш усуллари

Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратиш; 2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш; 3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш; 4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; 2. Умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда малакалар. Малакаларни шакллантириш жараёни бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади; 3. Педагогик маҳорат ва унинг таркибий қисмлари ҳақида эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади; 4. Педагогик маҳоратга эришиш усуллари ни қўллаш бўйича кўникмалар шакллантирилади;
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Кластер” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотнинг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол-жавоб ўтказилади (1-илова)	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради Тинглайдилар ва топши-

	<p>2. Талабаларда умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш жараёнида таълим воситаларидан фойдаланиш. мавзуси Педагогик маҳорат ва унинг таркибий қисмларига “Кластер” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>4. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>5. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>6. Натижаларни текширади, гуруҳларга топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини қўйладиган натижага жалб қилади.</p> <p>7. Талабалар билиминини назорат қилиш мақсадида тест-синов саволлари орқали савол жавоб ўтқозади, уларни баҳолайди.</p>	<p>рикни бажарадилар Кластер тузадилар ва жадвални тўлдирадилар.</p> <p>Тинглайдилар ва топши- рикни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга якун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p>
	<p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Ўзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Умуммехнат ва касбий кўникма ҳамда малакалар тавсифини айтиб беринг.
2. Билим, кўникма ва малакаларни ўзлаштириштиришнинг

мустаҳкамлиги.

3. Ишбилармонлик ёки ролли (вазиятли) ўйинлар тўғрисида маълумот беринг.
4. Ишбилармонлик ёки ролли (вазиятли) ўйинлар қандай вазифаларни бажаради?
5. Педагогик маҳорат нима?
6. Педагогик маҳорат ва унинг таркибий қисмлари нималардан иборат?
7. Педагогик маҳоратга эришиш усуллари нима?
8. Педагогик маҳоратни ошириш манбалари нималардан иборат?
9. Педагогик маҳоратнинг муваққил элементлари нима?
10. Педагогик мураббийлик нима?

2-илова

“Кластер” методи

Кластер (ғунча, боғлам) методи педагогик, дидактик стратегиянинг муайян шакли бўлиб, у ўқувчиларга ихтиёрий муаммо (мавзу)лар хусусида эрки, очиқ ўйлаш ва шахсий фикрларни баён этиш учун шароит яратишга ёрдам беради. Мазкур метод турли хил ғоялар ўртасидаги алоқалар тўғрисида фикрлаш имкониятини берувчи тузилмани аниқлашни талаб этади. “Кластер” методи аниқ объектга йўналтирилмаган фикрлаш шакли саналади. Ундан фойдаланиш инсон мия фаолиятининг иши билан боғлиқ равишда амалга ошади. Ушбу метод муайян мавзунинг ўқувчилар томонидан чуқур ҳамда пухта ўзлаштирилгунга қадар фикрлаш фаолиятининг бир маромда бўлишини таъминлашга хизмат қилади.

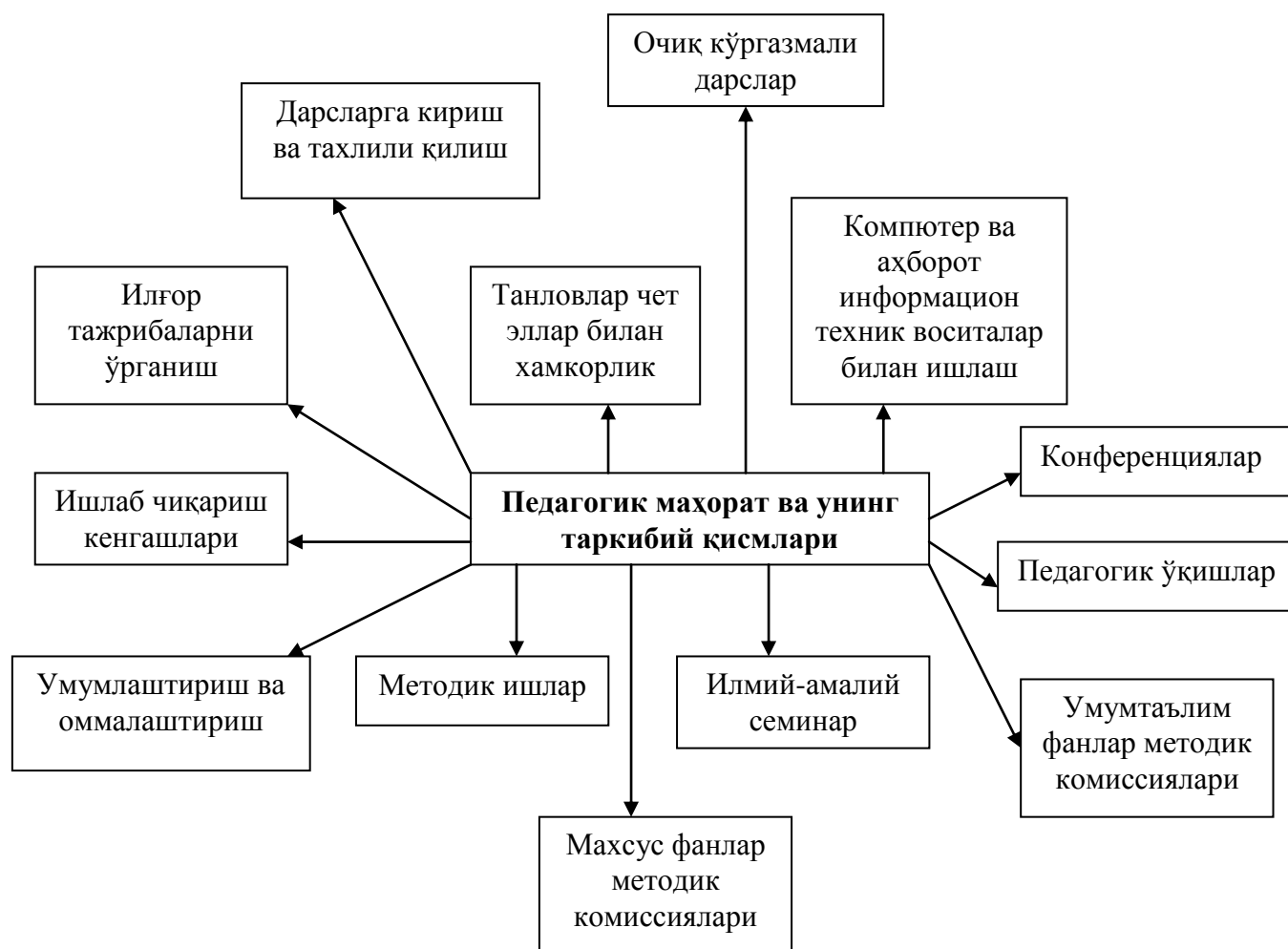
Стил ва Стил ғоясига мувофиқ ишлаб чиқилган “Кластер” методи пухта ўйланган стратегия бўлиб, ундан ўқувчилар билан яқка тартибда ёки гуруҳ асосида ташкил этиладиган машғулотлар жараёнида фойдаланиш мумкин. Метод гуруҳ асосида ташкил этилаётган машғулотларда ўқувчилар томонидан билдириладиган ғояларнинг мажмуи тарзида намоён бўлади. Бу эса илгари сурилган ғояларни умумлаштириш ва улар ўртасидаги алоқаларни топиш имкониятини яратади.

“Кластер” методидан фойдаланишда қуйидаги шартларга риоя қилиш талаб этилади:

Ақлингизга нима келса, барчасини ёзинг. Ғоялар сифатини муҳокама қилманг, фақат уларни ёзинг. Хатни тўхтатадиган имло хатоларига ва бошқа омилларга эътибор берманг.

Ажратилган вақт тугагунча ёзишни тўхтатманг. Агар ақлингизга ғоялар келиши бирдан тўхтаса, у ҳолда қачонки янги ғоялар келмагунча қоғозга расм чизиб турунг.

“Педагогик маҳорат ва унинг таркибий қисмлари” га “Кластер”

6-мавзу. Касбий таълим ўқитувчиларини тайёрлашнинг янги педагогик технологияларини ишлаб чиқиш ва уларни ўқув-тарбиявий жараёнга тадбиқ этиш муаммолари.

**мавзусидаги
6-амалий машғулотни
ўтказиш учун услубий ишланма
(ажратилган соат – 6 соат)**

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулотни олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 6 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Касбий таълим ўқитувчиларини тайёрлашнинг янги педагогик технологияларини ишлаб чиқиш ва уларни ўқув-тарбиявий жараёнга тадбиқ этиш муаммолари бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Педагогик технология матрицаси. Педагогик технологияни таълим жараёнига тадбиқ этишнинг умумлашган кетма-кетлиги. 2. Педагогик технологиянинг айрим хусусиятлари. 3. Таълимда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш: ечимлар ва муаммолар.
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни

	чуқурлаштириш ва мустаҳкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратиш; 2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш; 3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш; 4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; 2. Педагогик технология матрицаси. Педагогик технологияни таълим жараёнига тадбиқ этишнинг умумлашган кетма-кетлиги бўйича кўникмалар шакллантирилади; 3. Педагогик технологиянинг айрим хусусиятлари бўйича кўникмалар шакллантирилади; 4. Таълимда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш: ечимлар ва муаммолар бўйича эгалланган билимлар мустаҳкамланади ва чуқурлаштирилади.
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Синквейн”, “Чархпалак” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Талабаларни машғулоти жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова) 2. Педагогик технология матрицаси. 	<p>Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради</p> <p>Тинглайдилар ва топши-</p>

	<p>Педагогик технологияни таълим жараёнига тадбиқ этишнинг умумлашган кетма-кетлиги мавзуси бўйича “Технология” сўзига “Синквейн” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Педагогик технологиянинг айрим хусусиятлари мавзуси “Таълимга анъанавий ва замонавий ёндашувларни қиёслаш”га доир “Чархпалак” методини тузишни таклиф этади. (3-илова)</p> <p>4. Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>5. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7. Натижаларни текширади топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини баҳолайди.</p>	<p>рикни бажарадилар “Синквейн” тузадилар ва жадвални тўлдирадилар.</p> <p>“Чархпалак” методини тузадилар.</p> <p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга якун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p>	<p>Эштади, аниқлайди</p>
	<p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Ёзадилар</p>

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Педагогик технология матрицаси нима?
2. Технология тушунчасини таърифлаб беринг.

3. Педагогик технология тушунчасини таърифлаб беринг.
4. Педагогик технологияни амалга оширишнинг умумлашган кетма-кетлигини санаб беринг.
5. Педагогик технология яратишни босқичлари тўғрисидаги В.С.Беспалко таърифлари.
6. Педагогик технологиянинг айрим хусусиятлари тўғрисида гапириб беринг.
7. Педагогик технология ва методика орасидаги фарқлар нималардан иборат?
8. ЯПТ фойдаланишлар ечимлар ва муаммолар.
9. ЯПТ дан фойдаланишнинг аҳамияти нима?
10. ЯПТ дан фойдаланишдаги педагогларнинг қарашлари.

2-илова

“Синквейн” методи

“Синквейн” сўзи французчадан олинган бўлиб, “беш кадам” сўзига тўғри велади. Синквейнда нарса ёки ҳодиса ҳақидаги фикр қисқа кўринишдаифодаланади. Синквейнда шеърдаги ўхшаган 5 қаторга маълумотлар ёзилади.

Биринчи қаторда мавзу бир сўз билан (одатда от билан) ифодаланади.

Иккинчи қаторда мавзуга жуда мос келадиган иккита сифат берилади.

Учинчи қаторда мавзу 3та ҳаракатни билдирувчи феъл билан фойдаланилади.

Тўртинчи қаторда темага доир муҳокама этувчиларнинг ҳиссиётини ифодаловчи жумла тузилади. У тўрт сўздан иборат бўлади.

Бешинчи қаторда мавзунинг моҳиятини ифодаловчи битта сўз берилади. У мавзунинг синоними бўлади.

Буни схематик равишда қуйидагича кўрсатиш мумкин:

Муаммо номи _____

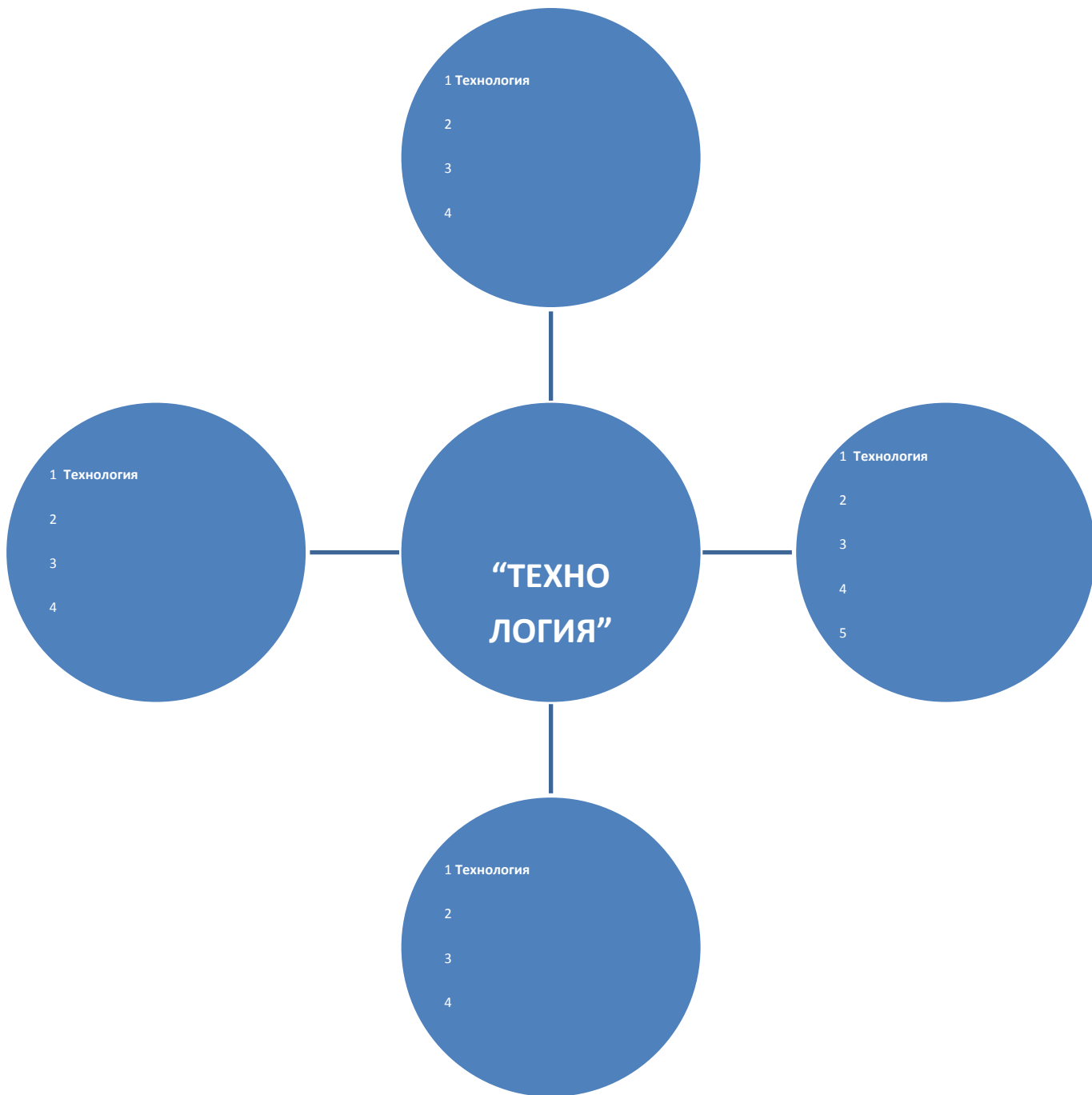
Сифат _____

Ҳаракат _____

Ҳиссиётни ифодаловчи жумла _____

Моҳиятнинг янгича ифодаси _____

Синквейн маълум мавзу ўрганилгандан сўнг тузилса, унинг асосий хусусиятлари, моҳиятлари тушунилиб, яқунланади. Синквейн материаллар устида ўйлашга, мураккаб ахборотни синтезлашга ва уни узоқ хотирада сақлашга ёрдам беради. Ижодий ишлаш имконияти келиб чиқади.

“Чархпалак” технологияси

Ушбу технология талаба ёки ўқувчиларни ўтилган мавзуларини ёдга олишга, мантиқан фикрлаб берилган саволларга мустақил равишда тўғри жавоб беришга ва ўз –ўзини баҳолашга ўргатишга ҳамда қисқа вақт ичида ўқитувчи томонидан барча талаба ёки ўқувчиларнинг эгаллаган билимларини баҳолашга қаратилган.

Технологиянинг мақсади:

Машғулотда талаба ёки ўқувчиларнинг дарс жараёнида мантиқий фикрлаш, ўз фикрларини мустақил равишда эркин баён эта олиш, ўзларини баҳолаш, яққа ва гуруҳларда ишлашда бошқалар фикрига хурмат билан қарашга, кўп фикрлардан кераклисини танлаб олишга ўргатади.

Ушбу технология ўқув машғулотларининг барча турларида, дарс бошланиши ёки дарс охирида ёки бирор бир бўлим тугалланганда ўтилган материални баҳолаш ёки такрорлашга мўлжалланган. Чархпалак технологияси бўйича талабаларга ўтилган мавзу бўйича жадвал кўринишидаги тарқатма материал берилади ва уни тўлдириш вазифаси юклатилади. Жадвал мавзуга мос равишда ўқитувчи томонидан тузилади.

Таълимга анъанавий ва замонавий ёндашувларни қиёслаш	Анъанавий ёндашув	Замонавий ёндашув
Асосий эътибор ўқититишни мазмунига қаратилган.		
Қўллапилаётган педагогик усулнинг турли туманлиги		
Ўқитувчи - бошқарувчи, ўқувчи етакланувчи		
Ўқитишга муаммовий фанлараро ёндашиш		
Ўқув мақсадлари аниқ эмас		
Эътибор иазарияга қаратилган, аммо асосий қисми амалиётга қаратилган.		
Ўқитувчи билимларини монолог орқали етказди		
Педагог фаолиятининг усули рағбатлантирувчи, демократик.		
"Мен биламанки...» ёндошувига урғу берилади		
Икки томон ҳам ўз хатоларида тажрибасиини оширишади.		
Ўқувчи билимпи пассив ҳолатда қабул қилади		
Машғулотлар ўқувчиларни талабларига қараб ташкил этилади.		
Ўқитувчи тўғри жавобни формал ҳолатда талаб қилади		
Ўқитувчи саволга турли хил жавобларни рағбатлантиради.		

Машғулотларни "дастурланганлиги" ва қатъий_тузилмаси		
Ўқувчилар билимларни фаол қабул қилади ва ўзлаштиради.		
Хатоларга “юқоридан пастга” қарашади.		
“Мен қандай биламан” ёндошувуга урғу берилади		
Ўқитувчи фаолияти асосан авторитар.		
Ўқитувчи билиш жараёнида қатнашади ва диалог, полилогларни қўллаиди.		
Асосий эътибор назарияга қаратилган.		
Ўқув мақсадлари музокарада аниқланиб, кутилаётган натижа орқали акс эгтирилади.		
Ўқитишга ўқув фан функционал ёндашиш		
Ўқувчи ўқув жараёнида фақат қатнашади.		
Фаолиятнинг етарлича бўлмаган продуктив барқарор стереотиплари		
Асосий эътибор ўқитишнииг мазмунига ва жараёнига қаратилган.		

7-мавзу. Касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш технологиясининг илмий-педагогик асослари.

мавзусидаги 7-амалий машғулоти ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Касбий кўникма ҳамда малакаларни ривожлантириш технологиясининг илмий-педагогик асослари бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1.Талабаларда умуммехнат ва кабий кўникма ва малакаларни ривожлантириш педагогик тизимида ўқитувчи ва талаба муносабатлари мазмуни. 2. Тренажёрлардан фойдаланиш технологияси. 3.Машқлар кўникма ва малакаларни шакллантиришнинг муҳим воситаси сифатида.
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб,

<p>яратиш;</p> <p>2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>тайёргарлик кўради;</p> <p>2. Талабаларда умуммехнат ва кабий кўникма ва малакаларни ривожлантириш педагогик тизимида ўқитувчи ва талаба муносабатлари бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>3. Тренажёрлардан фойдаланиш технологияси бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>4. Машқлар кўникма ва малакаларни шакллантиришнинг муҳим воситаси сифатида.</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Резюме”, “Кластер”, “Синквейн” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова) 2. Талабаларда умуммехнат ва кабий кўникма ва малакаларни ривожлантириш педагогик тизимида ўқитувчи ва талаба муносабатлари мавзуси бўйича “Ўқитувчи ва	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради Тинглайдилар ва топширикни бажарадилар “Резюме” тузадилар ва жадвални тўлдирадилар.

	<p>Ўқувчиларнинг таълим соҳасидаги ҳамкорлигининг анъанавий ва ноанъанавий дарс шаклли” га “Резюме” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Тренажёрлардан фойдаланиш технологияси мавзусига “Кластер” методини тузишни таклиф этади. (3-илова)</p> <p>4. Машқлар кўникма ва малакаларни шакллантиришнинг муҳим воситаси сифатида мавзусига доир “машқ, кўникма, малака, операция, шакл, шарт” сўзларига “Синквейн” методини тузиш топшириғи беради. (4-илова)</p> <p>5. Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>6. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>7. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>8.Натижаларни текширади топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>9. Талабалар билимини баҳолайди.</p>	<p>“Кластер” методини тузадилар.</p> <p>“Синквейн” методини тузадилар.</p> <p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
<p>III. Якуний босқич (10 минут)</p>	<p>1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.</p>	<p>Эшитади, аниқлайди</p>
	<p>2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.</p>	<p>Ёзадилар</p>

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Ўқитувчи ва ўқувчининг таълим соҳасидаги ҳамкорлиги нималардан иборат?
2. Ўқитувчининг ўқувчиларга бўладиган муносабатилари.
3. Таълим соҳасидаги ҳамкорлик имкониятлари нима?
4. Треножёрлардан фойдаланиш технологияси нима?
5. Машқларнинг кўникма ва малакаларни шакллантиришдаги роли.
6. Кўникма нима?
7. Ўқитувчи ва ўқувчининг муваффақиятли муносабати нималарга боғлиқ бўлади?
8. Кўникма хосил қилишнинг шартларини биласизми?
9. Тренажёр деб нимага айтилади?
10. Тренажёрлар неча гуруҳга бўлинади?
11. Тарбия соҳасидаги ҳамкорлик дею нимага айтилади?

«Резюме» технологияси

«Резюме» технологияси умумий мавзунинг айрим тармоқларини муҳокама қилувчи кичик гуруҳларнинг, ҳар бир қатнашувчининг, гуруҳнинг фаол ишлашига қаратилган.

«Резюме» технологияси мавзуси ўрганишнинг турли босқичларида қўлланилиши мумкин:

- бошида: ўз билимларини эркин фаоллаштириш;
- мавзунинг ўрганиш жараёнида: унинг асосларини чуқур фаҳмлаш ва англаб етиш;

- якунлаш босқичида: олинган билимларни тартибга солиш.

Асосий тушунчалар қуйидагилар:

Аспект (нуқтаи назар) билан предмет, ходиса, тушунча текширилади.

Афзаллик – бирор нарса билан қиёслангандаги устунлик, имтиёз.

Фазилат – ижобий сифат.

Нуқсон – номукамаллик, қоидаларга, мезонларга номувофиқлик.

Хулоса – муайян фикрга, мантиқий қоидалар бўйича далилдан натижага келиш.

Таълимдан ташқари «Резюме» технологияси тарбиявий характеридаги қатор вазифаларни амалга ошириш имконини беради:

- жамоа, гуруҳларда ишлаш маҳорати;
- муаммолар, вазиятларни турли нуқтаи назардан муҳокама қилиш маҳорати;
- мурасали қарорлари топа олиш маҳорати;
- ўзгалар фикрига ҳурмат;
- хушмуамаллик;
- ишга ижодий ёндашиш;
- фаоллик;
- муаммога диққатини жамлай олиш маҳорати.

Ўқитувчи ва ўқувчиларнинг таълим соҳасидаги ҳамкорлигининг анъанавий ва ноанъанавий дарс шаклида қандай намоён бўлади ?			
Анъанавий шакл		Ноанъанавий шакл	
Афзалликлари	Камчиликлари	Афзалликлари	Камчиликлари
<ul style="list-style-type: none"> - маълумқўникмага эга бўлган ва аниқ таълим тушунчаларни, фанни ўрганишда фойдали. - Ўқитувчи томонидан ўқитиш жараёни ва ўқитиш мухитини юқори даражада назорат қилиш. - вақтдан унумли фойдаланиш. - аниқ илмий билимларга таянади. 	<ul style="list-style-type: none"> - ўқувчи мақсадлари аниқлаштирилмайди. - дарс охирида ўқитувчи ўз мақсадларига эришганлигини аниқлаб олмайди. - дарс сифати пасаяди. - дарсдан кутилган мақсад амалга ошмай қолади. - ўқувчилар ўтилган материалнинг 5% ни ўзлаштиради холос. 	<ul style="list-style-type: none"> - ноанъанавий дарслар ўқув жараёнида ўқувчиларни мустақил фикрлаб олишга ўргатади. - ўз-ўзини ҳамда гуруҳини ва гуруҳ ўқувчисини баҳолаб олишга ўргатади. - ўқитувчи ўз фаолиятига шарт-шароит яратади. - ЯПТ асосида 90 % гача ўзлаштиради. 	<ul style="list-style-type: none"> - кўп вақт талаб этилиши. - ўқувчиларни хар доим ҳам кераклича назорат қилиш имкониятининг пастлиги. - жуда мураккаб мазмундаги материал ўрганилаётганда ҳам ўқитувчи ролининг паст бўлиши. - “кучсиз” ўқувчилар сабабли “кучли” ўқувчиларнинг паст баҳо олиши.
<p>Хулоса: Анъанавий дарс шаклини сақлаб қолган ҳолда, ЯПТ қўллаб дарс ўтиш ва ва натижада ўқувчиларнинг ўзлаштиришини ошириш.</p>			

“Кластер” методи

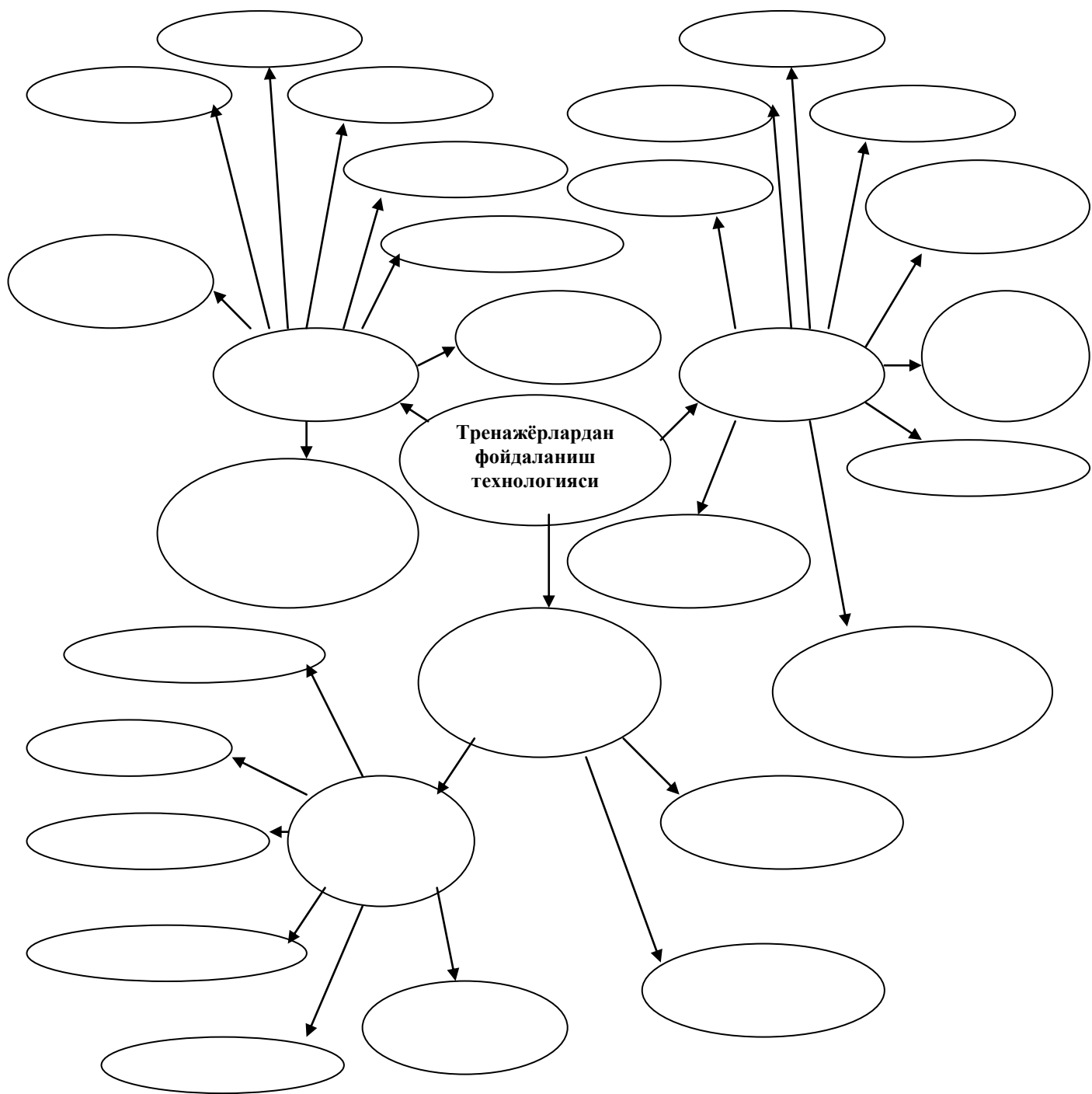
Кластер (ғунча, боғлам) методи педагогик, дидактик стратегиянинг муайян шакли бўлиб, у ўқувчиларга ихтиёрий муаммо (мавзу)лар хусусида эрки, очик ўйлаш ва шахсий фикрларни баён этиш учун шароит яратишга ёрдам беради. Мазкур метод турли хил ғоялар ўртасидаги алоқалар тўғрисида фикрлаш имкониятини берувчи тузилмани аниқлашни талаб этади. “Кластер” методи аниқ объектга йўналтирилмаган фикрлаш шакли саналади. Ундан фойдаланиш инсония фаолиятининг иши билан боғлиқ равишда амалга ошади. Ушбу метод муайян мавзунинг ўқувчилар томонидан чуқур ҳамда пухта ўзлаштирилгунига қадар фикрлаш фаолиятининг бир маромда бўлишини таъминлашга хизмат қилади.

Стил ва Стил ғоясига мувофиқ ишлаб чиқилган “Кластер” методи пухта ўйланган стратегия бўлиб, ундан ўқувчилар билан яқка тартибда ёки гуруҳ асосида ташкил этиладиган машғулотлар жараёнида фойдаланиш мумкин. Метод гуруҳ асосида ташкил этилаётган машғулотларда ўқувчилар томонидан билдирилаётган ғояларнинг мажмуи тарзида намоён бўлади. Бу эса илгари сурилган ғояларни умумлаштириш ва улар ўртасидаги алоқаларни топиш имкониятини яратади.

“Кластер” методидан фойдаланишда қуйидаги шартларга риоя қилиш талаб этилади:

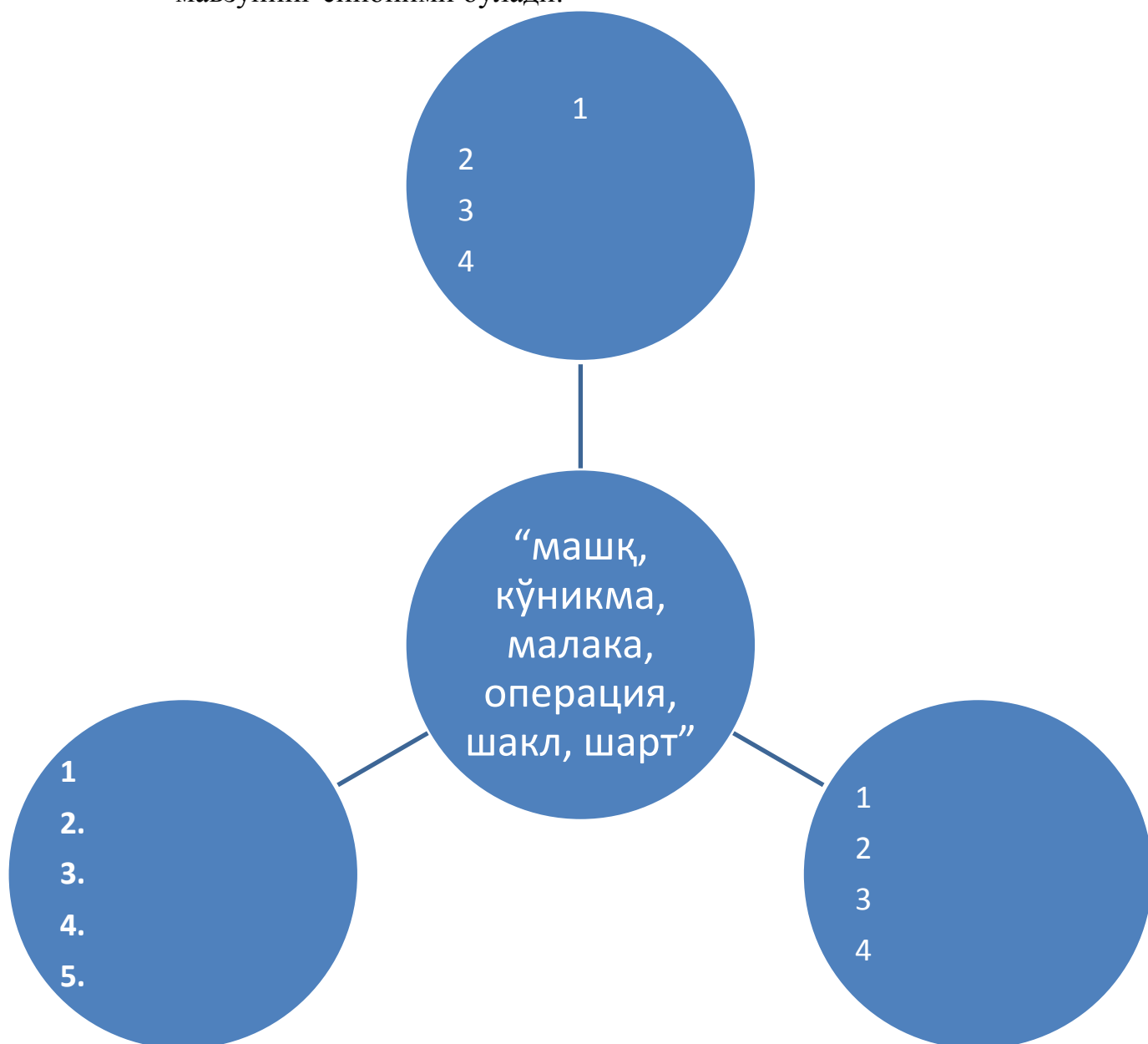
Ақлингизга нима келса, барчасини ёзинг. Ғоялар сифатини муҳокама қилманг , фақат уларни ёзинг. Хатни тўхтатадиган имло хатолиғига ва бошқа омилларга эътибор берманг.

Ажратилган вақт тугагунча ёзишни тўхтатманг. Агар ақлингизга ғоялар келиши бирдан тўхтаса, у холда қачонки янги ғоялар келмагунча қоғозга расм чизиб турунг.

“Синквейн” методини.

1. Ўқитувчи талабаларга мавзуга оид тушунча, жараён ёки ҳодиса номини беради.
2. Талабалардан улар ҳақидаги фикрларини қисқа кўринишда ифодалашлари сўралади. Яъни, шеърга ўхшатиб 5 қатор маълумотлар ёзишлари керак бўлади. У қуйидага қоидага асосан тузилиши керак:
  - 1-қаторда мавзу бир сўз билан (одатда от билан) ифодаланади.
  - 2-қаторда мавзуга жуда мос келадиган иккита сифат берилади.
  - 3-қаторда мавзу 3та ҳаракатни билдирувчи феъл билан фойдаланилади.
  - 4-қаторда темага доир муҳокама этувчиларнинг хиссиётини ифодаловчи жумла тузилади. У тўрт сўздан иборат бўлади.
  - 5-қаторда мавзунинг моҳиятини ифодаловчи битта сўз берилади. У мавзунинг синоними бўлади.

8-мавзу. Педагогик жамоа-таълим муассасасини бошқаришнинг объекти сифатида.

мавзусидаги 8-амалий машғулотни ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулотни олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Педагогик жамоа-таълим муассасасини бошқаришнинг объекти бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1.Ўқув-тарбиявий жараёни бошқариш. 2.Педагогик жамоа – ўқув муассаси бошқаришнинг объекти. 3.Педагогик фаолиятни бошқариш дастури. 4.Раҳбар ва унинг шахси. 5.Бошқарув фаолиятини амалга оширишда маркетинг.
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратиш;	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради;

<p>2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустақамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>2. Ўқув-тарбиявий жараёнини бошқариш бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>3. Педагогик жамоа – ўқув муассаси бошқаришнинг объекти бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>4. Педагогик фаолиятни бошқариш дастури объекти бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>5. Раҳбар ва унинг шахси бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>6. Бошқарув фаолиятини амалга оширишда маркетинг бўйича кўникмалар шакллантирилади.</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “БББ”, “ФСМУ” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотининг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	<p>1. Талабаларни машғулоти жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова)</p> <p>2. Мавзу бўйича “БББ” тузиш таклиф этилади. (2-илова)</p> <p>3. Педагогик жамоа – ўқув муассаси бошқаришнинг объекти мавзусига “ФСМУ” методини тузишни таклиф этади. (3-илова)</p> <p>4. Натижалар тақдимот этилади,</p>	<p>Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради</p> <p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар “БББ” тузадилар ва жадвални тўлдирдилар.</p> <p>“ФСМУ” методини тузадилар.</p>

	<p>талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>5. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топшириқ берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7.Натижаларни текширади топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билимини баҳолайди.</p>	<p>Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
III. Якуний босқич (10 минут)	1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади, аниқлайди
	2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради.	Ёзадилар

1-илова

“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Ўқув-тарбиявий жараёни бошқариш қандай амалга оширилади?
2. Педагогик жамоага таъриф беринг?
3. Маркетинг – бу нима?
4. Бошқарув фаолиятини амалга оширишда маркетинг тизими ҳақида гапиринг?
5. Бошқарув дастури қандай амалга оширилади?
6. Шахс ривожланишининг асосий психологик ва педагогик омиллари ҳақида гапиринг?
7. Шахс ривожланишини ҳаракатга келтирувчи қандай кучлар мавжуд?
8. Ўқув юртларида таълим жараёни қандай шаклларда амалга оширилади?
9. Менежмент – нима?
10. Раҳбарга шахсига қўйиладиган талаблар Синингча қандай бўлиши керак?

Биламан, билишни хохлайман, билиб олдим

Ҳар қандай мавзунинг ўқишдан аввал дафтар варағининг бир бети устун шаклида тенг учга бўлинади. Биринчи устун тепасига “Биламан”, иккинчи устунга “Билишни истайман” ва учинчи устунга “Билдим” деб ёзиб қўйилади. Талаба биринчи ўрганилаётган мавзу бўйича ўзига маълум бўлган информацияни ёзади. У муҳокама этилгандан сўнг гуруҳ бўлиб иккинчи устун тўлдирилади. Унга талабалар билишни истаган муаммолар ёзилади. Агар талабалар қийналса, ўқитувчи кўмаклашади.

Янги мавзу ўқитувчи томонидан ўтилади. Бунда мавзу қисқа тушунтирилиб, материални мустақил ўқишга тавсия этилиши, сурилган маъруза ёки маъруза ва тажриба шаклида ўтилиши, тажриба кўрсатилиб тушунтирилиши мумкин. Янги мавзу ўрганилгандан сўнг учунчи устун тўлдирилиши талаб этилади. Натижа гуруҳда муҳокама этилади.

№	Мавзу саволи	Биламан	Билишни хохлайман	Билиб олдим
1	Тарбиянинг маълум бир мақсадга қаратилганлиги қоидаси			
2	Тарбиянинг инсонпарварлик ва демократик қоидаси			
3	Педагоглар фаолиятини йўналтириш			
4	Педагоглар фаолиятини фаоллаштириш			
5	Таълим муассасасини бошқариш			
6	Таълим муассасаси раҳбари иш фаолиятини 4 босқичга ажратиш кўрсатиш			
7	Маркетинг тадқиқотлари бир қанча кенг соҳадаги масалаларни қамраб олади			
8	Адабий манбаларни таҳлил бўйича иккита янги оқим энг кўп кўзга кўринмоқда.			

ФСМУ ТЕХНОЛОГИЯСИ

ТРЕНИНГ ХАҚИДА ТУШУНЧА.

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда, баҳс - мунозаралар ўтказиш ёки ўқув - семинари якунида (тингловчиларнинг ўқув-семинари ҳақидаги фикрларини билиш мақсадида), ёки ўқув режаси асосида бирон бўлим ўрганиб бўлингач қўлланиши мумкин, чунки бу технология тингловчиларини ўз фикрини ҳимоя қилишга, эркин фиклаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда баҳслашишга, шу билан каторда ўқитувчи талабаларни, ўқув жараёнида эгаллаган билимларини таҳлил этишга, кай даражада эгаллаганликларини баҳолашга ҳамда тингловчиларни баҳслашиш маданиятига ўргади.

МАҚСАД.

Ушбу технология тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

ЎТКАЗИЛИШ ТАРТИБИ:

1. Ҳар бир тингловчига ФСМУ технологиясининг 4 босқичи ёзилган қоғозлар тарқатилади.

- Ф-фикрингизни баён этинг
- С-фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг
- М-кўрсатган сабабингизни исботловчи мисол келтиринг
- У-фикрингизни умумлаштиринг

3. Тингловчилар билан баҳс мавзусини ёки муаммони белгилаб олинг.
4. Кичик гуруҳларга бўлинг ва уларга ФСМУ технологиясининг 4 босқичи ёзилган катта форматдаги қоғозларни тарқатинг.
5. Кичик гуруҳларга ҳар бирлари ёзган қоғозлардаги фикр ва далилларини катта форматдаги умумлаштирган ҳолда 4 та босқич бўйича ёзишларини таклиф этинг.
6. Кичик гуруҳлардан ёзган фикрларини ўқиб ҳимоя қилишларини сўранг.

Тренер - ўқитувчи томонидан муаммо бўйича фикрлар умумлаштирилади

ФИКР	- Педагогик жамоа-ўқув муассасаси бошқаришнинг объекти .
САБАБ	- Янги иқтисодий сиёсатга ўтиш шароитида таълим-тарбиядан кўзланган мақсадга эришиш вазифаси асосан педагогик жамоа зиммасига юклатилган ва у ўз навбатида навбатида ўқув муассасасини бошқарадиган раҳбарият фаолияти билан бевосита боғлиқдир.
МИСОЛ	- Қайси ўқув муассасасида ички ва ташқи назорат қилиш яхши йўлга қўйилган бўлса, ўша таълим масканида таълим ва тарбия ишлари ҳам изчил бўлади.
УМУМЛАШТИРИШ	- Ёшларни тарбиялаш кўплаб кишиларнинг умумий меҳнати жараёнида хал қилинар экан, демак у меҳнатнинг муваффақиёти кўп жиҳатдан уларнинг кучлари қанчалик тўғри йўналтирилганлигига, мақсадлар бирлиги ва ҳаракатлар мувофиқлиги қандай таълим олаётганлигига боғлиқдир.

9-мавзу. Касб таълими педагог кадрларини тайёрлаш ва улар малакасини ошириш.

мавзусидаги 9-амалий машғулоти ўтказиш учун услубий ишланма (ажратилган соат – 4 соат)

Ишлаш учун бошланғич материаллар:

- фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланмалар.
- Маъруза конспекти;
- Амалий машғулот дафтари

Машғулотнинг услубий таъминоти:

1. Б.Фарберман. Илғор педагогик технологиялар. «Фан» нашриёти 2000 йил.
2. Толипов Ў.Қ., Баракаев М., Шарипов Ш.С. Касбий педагогика. – Т.: ТДИУ, 2001 йил.
3. Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.-Т.:Молия, 2003 йил.
4. Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.-Т.: РТМ. 2000 йил.
5. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.-Т.: ТДПУ, 2003 йил.

Ушбу мавзу бўйича амалий машғулоти олиб бориш методикаси қуйидагича бўлади:

Вақти: 4 соат	Талабалар сони: 30 та
Машғулот шакли	Касб таълими педагог кадрларини тайёрлаш ва улар малакасини ошириш бўйича эгалланган назарий билимларни мустахкамлаш ва чуқурлаштириш
Мавзу режаси	1. Касбий малакавий тузилмада ишчи кадрларнинг ўзгариши. Ишчилар ихтисослигини таҳлил қилиш методикаси. 2. Кенг тармоқли ва юқори малакали ишчилар хақида тушунча. 3. Ходимлар олий таълими.
Машғулотнинг мақсади:	Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлаш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1. Мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратиш;	1. Маъруза ва амалий машғулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради;

<p>2. Мавзу бўйича эгалланган назарий билимларни мустаҳкамлаш ва чуқур ўзлаштириш;</p> <p>3. Интерфаол методларни қўллаган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш;</p> <p>4. Талабаларни мустақил фикрлашга ва мустақил фаолият юритишга ўргатиш.</p>	<p>2. Касбий малакавий тузилмада ишчи кадрларнинг ўзгариши. Ишчилар ихтисослигини таҳлил қилиш методикаси бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>3. Кенг тармоқли ва юқори малакали ишчилар бўйича кўникмалар шакллантирилади;</p> <p>4. Ходимлар олий таълими бўйича кўникмалар шакллантирилади.</p>
Ўқитиш усуллари	Амалий мазмундаги топшириқлар, “Савол-жавоб”, “Кластер”, “Тест” методи.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маъруза матни, маркерлар, қоғозлар, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакллари	Якка тарзда ва жамоада ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган ва кичик гуруҳлар билан ҳам ишлаш мумкин бўлган ўқув хонаси
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, тест саволлари

Амалий машғулотнинг технологик харитаси

Фаолият босқичлари	Фаолиятнинг мезони	
	Ўқитувчи	Талаба
I. Кириш босқичи. (10 минут)	1. Маъруза машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижалари эълон қилинади	Тинглайдилар
	2. Машғулотни турли методлар асосида амалга ошириш тушунтирилади	Тинглайдилар
II. Асосий босқич (60 минут)	1. Талабаларни машғулот жараёнидаги фаоллигини ошириш мақсадида Ақли хужумга тортиш учун савол жавоб ўтказилади (1-илова)	Саволларга тезкорлик билан жавоб қайтаради
	2. Касбий малакавий тузилмада ишчи кадрларнинг ўзгариши. Ишчилар ихтисослигини таҳлил қилиш методикаси мавзуси “Таълим сифати” бўйича “Кластер” тузиш таклиф этилади. (2-илова)	Тинглайдилар ва топшириқни бажарадилар “Кластер” тузадилар ва жадвални тўлдирадилар.
	3. Мавзу бўйича “Тест” саволлари	“Тест” саволларига жавоб

	<p>берилади.. (3-илова)</p> <p>4.Натижалар тақдимот этилади, талабалар билан биргаликда муҳокама қилинади, диққатларини асосий нуқталарга жалб этилади.</p> <p>5. Гуруҳдаги ҳар бир талабага индивидуал тарзда топширик берилади</p> <p>6. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Топшириқни бажариш жараёнида йўл қўйилган хато-камчиликларни изоҳлаб тушунтириб беради ва талабалар фаолиятини баҳолайди.</p> <p>7.Натижаларни текширади топшириқларни бажариши учун ёрдам беради ва талабалар билан биргаликда муҳокама қилади, ҳамда диққатларини қўйилган натижага жалб қилади.</p> <p>8. Талабалар билиминини баҳолайди.</p>	<p>берадилар..</p> <p>Тинглайдилар ва топширикни бажарадилар</p> <p>Тинглайди, мунозарада фаол иштирок этади.</p>
III. Якуний босқич (10 минут)	1. Ишга яқун ясайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади, аниқлайди
	2. Мустақил ишлаш учун топширик беради.	Ёзадилар

1-илова

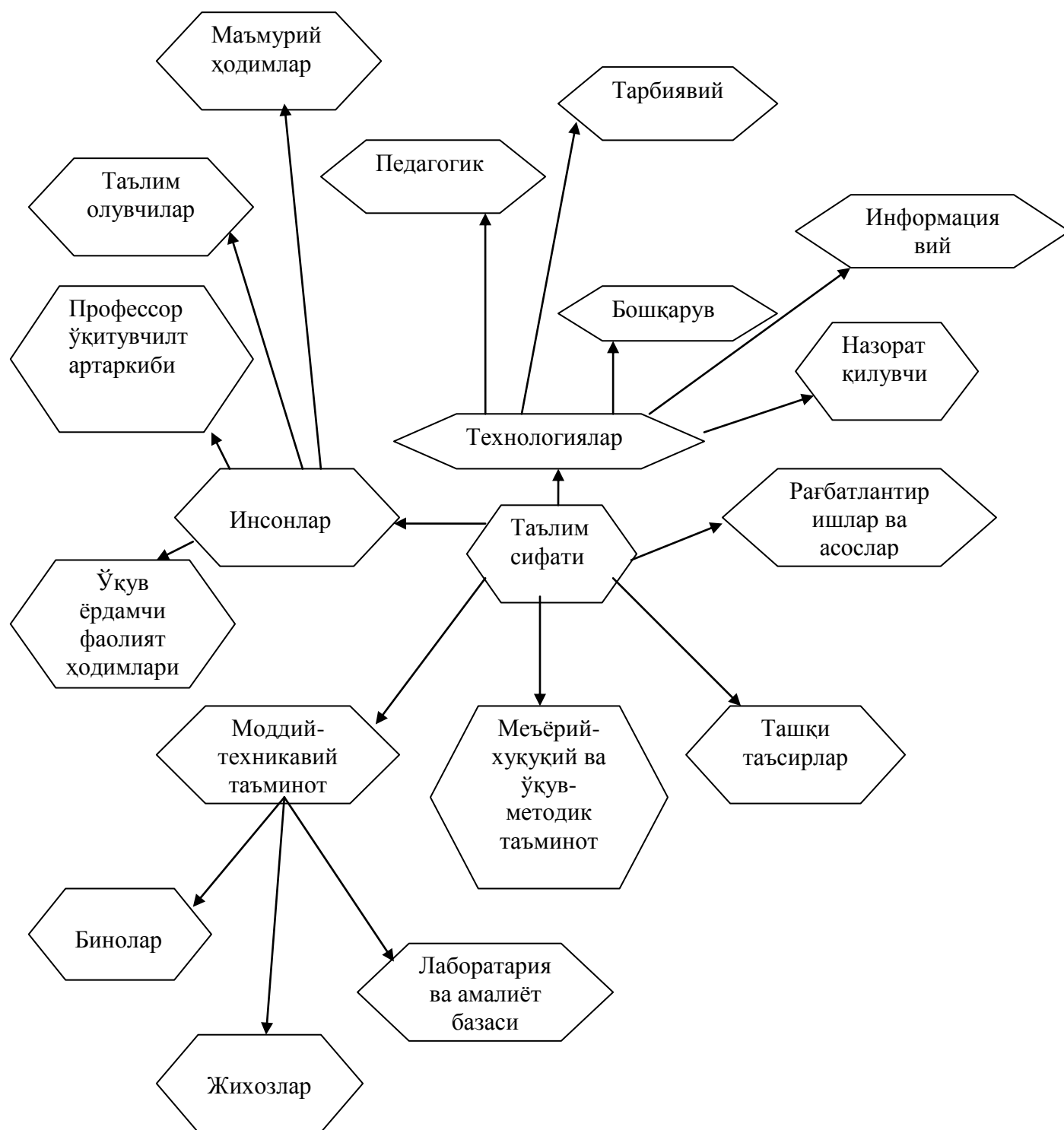
“Савол-жавоб” усулига саволлар намунаси

1. Кенг қамровли соҳа ходимлари ва юқори малакали ходимлар тайёрлаш ва уларга қўйилган талаблар?
2. Кадрлар ихтисослигини таҳлил қилиш услуби ҳақида фикр билдиринг?
3. Кенг қамровли соҳа ходимлари ва юқори малакали ходимлар ҳақида тушунча ва улар қандай бўлиши керак?
4. Касбий малакавий тузилмада ходимларнинг ўзгариши қандай амалга оширилади?
5. Ходимлар олий таълими ҳақида Сизнинг фикрингиз?
6. Касбий маҳорат деганда нимани тушунаси?
7. Меҳнат шартномасига таъриф беринг?
8. Меҳнатни ташкил этиш ва унинг усуллари ҳақида фикр билдиринг?

9. Малака ошириш ва қайта тайёрлаш тизимида қандай ишлар амалга оширилади?

10. Мутахассисликларни таҳлил қилиб беринг?

2-илова

Мутахассислик фанларида кенг
қўлланиладиган тестлар

1. Очик	2. Ёпиқ	3. Мувофиқликни аниқлаш	4. Тўғри кетма- кетликни аниқлаш
---------	---------	----------------------------	--

Очик тестлар

Агар таълим олувчи эркин жавоб бера оладиган бўлса, тест топшириғи очик деб аталади. Таълим олувчиларнинг битта, иккита сўздан иборат қисқа ва аниқ жавоб беришлари тахмин қилинади. Бу ҳақда тестга илова қилинган йўлланмада баён этиш керак. Бланканинг бўш жойида жавоб учун зарур бўлган жой қолдирилади. Масалан тест тушунчаси ----- йилда ----- томонидан биринчи марта ишлатилган.

Ёпиқ тестлар

Жавоблардан бири тўғри, қолганлари тўғрига ўхшаш, бироқ нотўғри бўлади. Таклиф қилинадиган жавоблар сони иккитадан бештагача ва бундан кўпроқ бўлиши мумкин. Амалиётда бешта жавоби бўлган тестларга жавоб бериш етарли ҳисобланади. мисол: “Тўртинчи ўлчов” деган физика-математика атамаси қайси тушунчага таллуқли?
а) оғирлик б) ҳавога в) вақтга г) тезликка

Савол характеридаги жадваллардан иборат ўхшатмага оид топшириқлар ёпиқ тестни бир варианты бўлиб ҳисобланади. Уларнинг ҳар бирида битта сўз етишмайди. Келтирилган сўз жавобларидан шу жумлани тўғри тўлдирадиган битта сўзни танлаш лозим.

Мисол: Бошқа давлатларга қарам бўлмаган давлат ----- давлат ҳисобланади: а) ягона; б) тинчликсевар. в) гуллаб-яшнаган. г) мустақил.

Фарқларни аниқлаш учун ёпиқ
тестлар

Бешта сўз берилган. Улардан тўрттаси умумий белгиси билан бирлашган. Бешинчи сўз уларга мос келмайди, уни аниқлаш керак. Фақат битта сўз ортиқча бўлиши мумкин.

Мисол:

а) бориш; б) сакраш; в) рақсга тушиш; г) ўтириш;

Тўртта сўз ҳаракат ҳолатини билдиради. “Ўтириш” сўзи эса анча тинч ҳолатни ифодалаб, бу қатордан тушиб қолади.

Мувофиқлик тестлари

Уларнинг моҳияти бир кўп сонли элементларнинг бошқа кўп сонли элементларга мувофиқлигини аниқлаш заруриятига асосланган. Бу тестлар “мувофиқлик аниқлансин” деган иккита сўздан иборат конструкция асосида тузилиши керак.

Масалан: Билимларни ўзлаштириш ва сифатини назорат қилишнинг анъанавий усулларидаги камчиликлари:

а) баҳолашдаги субъективлик; б) имтиҳон олувчининг талаба билан мулоқатда бўла олмаслиги; в) назорат саволини тузишдаги камчиликлар; г) билимларни назорат қилиш, танлаш характериغا эга эмаслиги; е) таълим берувчи вақтининг кўп сарфланиши; ж) компьютер қўллашнинг қийинлиги.

(Тўғри жавоб: а, г, е, ж)

Кетма - кетликни тўғрилигини
аниқлашга оид тестлар

Улар ҳаракатлар, муҳокамалар, ҳисоб - китобларни эгаллаш, механизмларни йиғиш ва ажратиш кетма-кетлигини текшириш учун қўлланади. Синовдан ўтаётганга тўғри кетма-кетлик аниқлансин деган йўлланма берилади.

Масалан: “Занжирнинг бир қисми учун Ом қонунини таърифланг”.

а) тўғри пропорционал; б) тесқари пропорционал. в) қаршилиқ. г) қўлланиш.

Тўғри жавоб: 1- б, 2 - г, 3 - а, 4 – в.

1. Ишлаб чиқариш жараёнида инсон асосан неча асосий функцияни бажаради ?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4 *
- E) 5

2. Нечанчи йилларда техниканинг ривожланиши янги типдаги станок ишчи ходимларини юзага келтирди ?

- A) 50 й
- B) 60 й
- C) 70 й
- D) 80 й
- E) 90 й *

3. Кенг профилли универсал ишчи ходимлар нечта ихтисосликларни эгаллаган ?

- A) 14*
- B) 15
- C) 16
- D) 17
- E) 18

4. Мамлакатда яратиладиган ялпи ички маҳсулотнинг қарийиб неча қисми қишлоқ хўжалигига тўғри келади ?

- A) 1/1
- B) 1/2
- C) 1/3*
- D) 1/4
- E) 1/5

5. Ўзбекистон Олий ўқув юртларида мутахассислар тайёрлаши ҳар йили неча минг киши атрофида ўзгариб туради ?

- A) 10-15
- B) 17-19
- C) 20-25
- D) 31-35
- E) 38-40*

6. Нечанчи йилда мутахассислар тайёрлашнинг йиллик ўсиши 41690 кишини ташкил қилганлиги кузатилди ?

- A) 1996
- B) 1997
- C) 1998
- D) 1999
- E) 2000*

7. Ўзбекистонда нечанчи йилга келиб 53 та давлат олий таълим муассаси ташкил топган ?

- A) 1991
- B) 1992*
- C) 1993
- D) 1994
- E) 1995

8. Иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида иқтисодчи мутахассислар тайёрлаш тизимини ривожлантириш стратегиясига неча омиллар таъсир кўрсатади ?

- A) 1
- B) 2*
- C) 3
- D) 4
- E) 5

9. Ўқишнинг кўламига қараб неча дастурлардан фойдаланилади ?

- A) 1
- B) 2*
- C) 3
- D) 4
- E) 5

10. ....бу одамнинг фундаментал билим олиш жараёнидир.

- A) Меҳнат
- B) Дастур
- C) Хужжат
- D) Ўқиш*
- E) Тўғри жавоб йўқ.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар

1	Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Т.:Ўзбекистон. 1997.- 20-29 б., 31 – 62 б.
2	Каримов И. Юксак маънавият – энгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008.–17 б.
3	Рашидов Х. ва бошқ. Касбий педагогика блокини ўқитиш методикаси. – Т., 2005.
4	Нишоналиев У.Н., Толипов Ў. Қ., Шарипов Ш. С. Касбий таълим педагогикаси. Ўқув қўлланма. –Тошкент: ТДПУ, 2007. – 390 б.
5	Скок Г.Б., Лыгина Н.И. Как проектировать учебный процесс по курсу: Учебное пособие. Изд. 2-е перераб. и дополн. – М.: Педагогическое общество России. 2003. – 96 с.
6	Педагогика профессионального образования. Под.ред.В.А.Сластенина.- Москва. «Академия», 2004 .
7	Е.Н.Пронина, В.В.Лукашевич. «Психология и педагогика». Учебник для студентов ВУЗов.-М.: «Элит», 2004 .
8	Ў. Толипов., М.Баракаев., Ш.Шарипов. Касбий педагогика. – Т.:ТДИУ, 2001.
9	Профессиональная педагогика. Учебник для студентов. – М.: Педагогика, 2002.
10	Педагогика. Педагогические теории системы, технологии. Под редакцией. С.А.Смирнова в качестве учебника.

Қўшимча адабиётлар

1	Решетов З.А. Психологические основы профессионального обучения. – М.: Просвещение. 1985. – 219 с.
2	Нечаев Н.Н Психолого-педагогические основы формирования профессиональной деятельности. – М.: МГУ. 1988. -166 с.
3	Меҳнат таълими методикаси / Д.А.Тхоржеский тахр. – Т.: Ўқитувчи. 1987. - 482 б.
4	Габай Т.В. Учебная деятельность и ее средства. – М.: Педагогика.1988. – 218 с.
5	Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования. – М.: Педагогика. 1986. – 147 с.
6	Н.Хўжаев, Ж.Ҳасанбоев. Иқтисодий педагогика. – Т.:ТДИУ, 2002.
7	Қодиров Б. «Таълим тизимидаги ислохотлар мақсад ва йўналишлар». Т.: «Ўзбекистон» - 2000.
8	Ғуломов С.С. ва бошқалар. Ахборот тизимлари ва технологиялари. Т.: “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси, 2000.
9	Тожиев., Салахутдинов Р., Баракаев М., Абдалова С. Таълим жараёнида замонавий ахборот технологиялари. – Т.: 2001.
10	Фарберман Б.Л. Прогрессивные педагогические технологии. – Т.: 1999.
11	Хўжаев Н.Х., Ходиев Б.Ю., Баубекова Г.Д., Тилабова Н.Т. Янги педагогик технологиялар. Ўқув қўлланма. – Т.: «Фан», 2002.
12	И.Иномов Иқтисодий тарбия назарияси. – Т.: ТДИУ, 2005.
13	Н.Хўжаев ва бошқалар. Педагогика асослари.- Т.: ТДИУ, 2003 .
14	Бордавская Н.В., Реан А.А. Педагогика.-М.: «Питер», 2004.
15	Галактинов В.В. Чернова М.В. Международная практика взаимного признания документов об образовании и профессиональных квалификаций.

16	Фарберман Б.Л, Мусина Р.Г,Жумабоева Ф.А. Олий ўқув юртларида ўқитишнинг замонавий усуллари. - Т.: 2002.
17	А.Мунавваров Педагогика. Ўқув қўлланма. – Т
18	И.Я.Турсунов, У. Нишоналиев Педагогика курси. – Т
19	Сайидахмедов Н. Педагогик технологиялар.
20	Сайидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари.
21	Азизхўжаева Н.Н. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар.
22	www.casemethod.
23	Ruzaniya_g@ rambler.ru
24	www.school.edu.ru.
25	www.bilimdon uz. -Ўзбекистон республикаси олий ва ўрта махсус таълим
26	www.inter-pedagogika.ru.
27	http://www.geosities.com/tyaglo/ct/index.html.